O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2026, [14]
ISSN 2181-7324(Print)

FILOLOGIYA
http://journals.nuu.uz
Social sciences
ISSN 3093-8996(Onlayn)

UO‘K: 811.133.1:81’373.43+81’1

Gulsara S. KURBONOVA,
DSc, professor, O‘zbekiston Milliy universiteti, Toshkent, O‘zbekiston
E-mail: shakhzod.rajabov@gmail.com ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4698-491X

O‘zDJTU dotsenti, G.Raxinova taqrizi ostida

CHO‘LPONNING “KECHA VA KUNDUZ” ROMANIDA QO‘LLANILGAN ARXAIZMLARNING LISONIY XUSUSIYATLARI

Annotatsiya

Maqolada A. Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanida qo‘llanilgan arxaizmlarning leksik-semantik, shakliy va kommunikativ xususiyatlari o‘rganiladi. Unda arxaizmni tarixiy so‘z, hududiy variant va madaniy belgili leksikadan farqlash mezonlari tahlil etiladi. Shuningdek, kontekstual, komponent va funksional-uslubiy tahlil orqali “farang”, “aytmoq”, “chas bermoq”, “hamal”, “saraton” hamda “benamoz” birliklarining matndagi vazifasi yoritiladi. Arxaizmlar barcha birliklarda bir xil namoyon bo‘lmasligini, ba’zi hollarda so‘zning o‘zi emas, muayyan ma’nosi yoki birikmadagi qo‘llanishi davrga xosligini ko‘rsatadi. Arxaik qatlamni talqin qilishda lug‘aviy maqom bilan badiiy vazifani alohida tekshirish taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: Arxaizm, tarixiy so‘z, semantik arxaizm, kontekst, tarixiy kolorit, lingvomadaniy ma’no, Cho‘lpon, badiiy nutq.

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АРХАИЗМОВ В РОМАНЕ А. ЧУЛПАНА «НОЧЬ И ДЕНЬ»

Аннотация

В статье исследуются лексико-семантические, формальные и коммуникативные особенности архаизмов, употреблённых в романе А. Чулпана «Ночь и день». Анализируются критерии разграничения архаизмов, историзмов, региональных вариантов и культурно маркированной лексики. Посредством контекстуального, компонентного и функционально-стилистического анализа раскрываются функции единиц «farang», «aytmoq», «chas bermoq», «hamal», «saraton» и «benamoz» в тексте. Установлено, что признаки архаичности проявляются в этих единицах неодинаково: в некоторых случаях определённой эпохе соответствует не само слово, а отдельное его значение или употребление в словосочетании. При интерпретации архаического пласта предлагается отдельно рассматривать словарный статус единицы и её художественную функцию.

Ключевые слова: Архаизм, историзм, семантический архаизм, контекст, исторический колорит, лингвокультурное значение, Чулпан, художественная речь.

LINGUISTIC FEATURES OF ARCHAISMS IN A. CHO‘LPON’S NOVEL NIGHT AND DAY

Annotation

The article examines the lexical-semantic, formal, and communicative features of archaisms used in A. Cho‘lpon’s novel Night and Day. It analyses the criteria for distinguishing archaisms from historicisms, regional variants, and culturally marked vocabulary. Contextual, componential, and functional-stylistic analysis reveals the textual functions of the units farang, aytmoq, chas bermoq, hamal, saraton, and benamoz. The findings show that archaic features manifest themselves differently across these units: in some cases, a particular meaning or use within a phrase, rather than the word itself, is characteristic of a specific historical period. The article proposes examining a unit’s lexical status separately from its literary function when interpreting the archaic layer of the text.

Key words: Archaism, historicism, semantic archaism, context, historical colouring, linguocultural meaning, Cho‘lpon, literary discourse.

Kirish. Badiiy asarning tarixiy til qatlamini o‘rganish xalqning madaniy tajribasi bilan til taraqqiyoti o‘rtasidagi munosabatni aniqlashga xizmat qiladi. Shavkat Mirziyoyev 2019-yil 21-oktabrdagi nutqida o‘zbek tilining milliy o‘zlik bilan bog‘liqligi va adabiy boylikni yosh avlodga yetkazish masalasiga e’tibor qaratgan [1]. Shu nuqtayi nazardan, Cho‘lpon romanidagi davrga xos nutq birliklarini izohlash badiiy merosni bugungi o‘quvchiga tushuntirishning ilmiy asosini yaratadi. Bunda tarixiy matnda uchragan har qanday noodatiy so‘zni arxaizm deb belgilashdan saqlanish lozim: matnning yoshi bilan undagi har bir so‘zning lug‘aviy maqomi aynan bir hodisa emas.

“Kecha va kunduz” romanida shaxslararo munosabat, ijtimoiy mavqe va kundalik turmush tafsilotlari personajlar nutqi orqali ham ochiladi [2]. Shu sababli arxaik qatlamni faqat eski so‘zlar ro‘yxati sifatida tavsiflash asarning lisoniy imkoniyatlarini to‘liq yoritmaydi. Birlikning qaysi ma’noda ishlatilgani, kim tomonidan aytilgani, qanday nutqiy vazifani bajargani va hozirgi muqobili bilan almashtirilganda nimalar o‘zgarishi ham hisobga olinishi kerak. “Farang ro‘mol” va “farang baqqol” bir xil aniqlovchini o‘z ichiga olsa-da, ularning mazmuni va baholash imkoniyati o‘zaro teng emas.

Tadqiqotning maqsadi romandan tanlangan arxaik va tarixiy jihatdan belgili birliklarning lisoniy xususiyatlarini kontekst asosida aniqlashdir. Buning uchun eskirishning shaklga, ma’noga yoki nomlanayotgan voqelikka tegishliligi tekshiriladi; birliklarning grammatik shakllanishi va kommunikativ vazifasi sharhlanadi. Maqolaning asosiy savoli quyidagicha: tanlangan so‘zlarda tarixiylik belgisi qaysi lisoniy sathda yuzaga chiqadi va badiiy matn bu belgini qanday faollashtiradi?

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. A.Hojiyevning terminologik lug‘ati arxaizm va boshqa tilshunoslik tushunchalarini izchil qo‘llash uchun tayanch manbadir [3]. Mazkur tadqiqotda arxaizm saqlanib qolgan tushunchani ifodalovchi, biroq zamonaviy adabiy nutqda boshqa nom yoki shakl bilan siqib chiqarilgan birlik sifatida tushuniladi. Tarixiy so‘z esa muayyan o‘tmish tuzumi, lavozimi yoki voqeligi

bilan bog‘liq nomdir. Bunday farqlashda kam qo‘llanishning o‘zi yetarli emas: termin, shevaga xos shakl va ekspressiv so‘z ham umumxalq nutqida cheklangan bo‘lishi mumkin.

J.Lyonsning semantikaga oid tadqiqoti so‘z ma’nosi bilan muayyan nutqiy qo‘llanishni farqlash uchun nazariy asos beradi [4]. G.Leech va M.Short badiiy nasr uslubini lisoniy tanlovlar orqali tahlil qilishga e’tibor qaratadi [5]. Leechning uslub va oldingi planga chiqarishga bag‘ishlangan asari esa odatiy nutqdan ajralib turuvchi birlikning estetik ta’sirini tekshirishga yordam beradi [6]. Bu yondashuvlardan kelib chiqib, eskilik belgisi so‘zning lug‘aviy tavsifi bilan, badiiy ta’sir esa uning matndagi boshqa birliklar bilan munosabati orqali baholanadi.

M.A.K.Halliday va R.Hasan matnning mazmuniy muhit bilan aloqasini hamda birliklararo bog‘lanishlarni tavsiflaydi [7]. Ushbu maqolada bu qarash ayniqsa “aytmoq” fe’lining taklif qilish ma’nosini oldingi va keyingi gaplar orqali aniqlashda qo‘llanadi. F.Khabibullaeva o‘zbek adabiyotidagi eskirgan so‘zlarning tasnifi va estetik vazifalarini muhokama qiladi [8]. Biroq umumiy tasnif muayyan roman birligini avtomatik belgilashga asos bo‘la olmaydi. Har bir holat uchun kontekst va lug‘at dalili talab qilinadi.

“Hamal” va “saraton”ning ko‘p ma’noliligini tekshirishda izohli lug‘atning elektron maqolalaridan foydalanildi [9]. M.Bakerning tarjimada turli sathdagi ekvivalentlikka oid yondashuvi birlikni oddiy sinonim bilan almashtirishda ma’no qatlamlari saqlanishini baholash uchun yordamchi mezon bo‘ldi [10]. Mazkur ishda tarjimalarning umumiy sifatiga hukm berilmaydi; asosiy e’tibor o‘zbekcha matnning ichki semantik va uslubiy munosabatlariga qaratiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot materiali “Kecha va kunduz” romanidan tanlangan misollardan iborat. Birliklarning leksik tarkibi saqlangan holda yozuvi bir xil lotin alifbosiga keltirildi. Roman matniga havola [2] orqali berildi. Tadqiqot tanlangan misollar doirasida sifat tahliliga asoslanadi.

Tavsifiy metod birlikning shakli va birikuvini qayd etish, kontekstual metod nutqiy ma’nosini ochish, komponent tahlil esa mazmunning umumiy hamda farqlovchi belgilarini aniqlash uchun qo‘llandi. Funksional-uslubiy tahlilda birlikning tasvir, xarakter yaratish va baholashdagi o‘rni tekshirildi. Muqobil bilan almashtirish amali tajribaviy mezon sifatida ishlatildi: masalan, “farang” o‘rniga “xorijiy”, “aytib ketib edi” o‘rniga “taklif qilib ketgan edi” qo‘yilganda axborot va uslubiy bo‘yoqdorlikning saqlanishi tahlil qilindi.

Birlikni tasniflashda uch savol izchil qo‘yildi. 1. Nomlanayotgan tushuncha hozir ham mavjudmi? 2. O‘zning shakli yoki aynan shu ma’nosi hozirgi adabiy nutqda neytral qo‘llanadimi? 3. Tarixiylik taassuroti lug‘aviy eskirishdanmi yoki asardagi vaziyatdan kelib chiqadimi? Shu tartib arxaizmni tarixiy so‘zdan ajratish hamda madaniy belgini eskilik belgisi bilan aralashtirmaslik imkonini beradi.

Tahlil va natijalar. Leksik ma’no va tarixiy madaniy belgi

“Hamal keldi, amal keldi” maqolida vaqt nomi faoliyat boshlanishining belgisi bilan bog‘lanadi. “Hamal” shamsiy taqvimning oy nomidir [9]. Uning “bahor” bilan mazmuniy aloqasi mavjud, lekin bu birliklar to‘liq sinonim emas: oy fasldan torroq vaqt oralig‘ini bildiradi. Maqoldagi “amal” ham mavhum faoliyat tushunchasidan tashqari mavsumiy ishlarning boshlanishi bilan uyg‘unlashadi. “Hamal”ni “bahor” bilan almashtirish taqvim aniqligini kamaytiradi, “hamal – amal” tovush uyg‘unligini yo‘qotadi. Demak, mazkur qo‘llanishda vaqtni nomlash, xalqona tajribani ifodalash va ritmik tashkil etish bir-birini to‘ldiradi.

“Saraton yaqinlashganga o‘xshaydi. Oftob tandurini qizita tushdi” misolida ham taqvimga oid nom tabiat tasviri bilan bog‘langan. Lug‘atda “saraton”ning oy nomi bilan birga boshqa ma’nolari ham qayd etiladi [9]. Roman kontekstidagi yaqinlashish belgisi va oftobning tandirga o‘xshatilishi jazirama davri haqidagi mazmunni yuzaga chiqaradi. Bu yerda so‘z o‘quvchiga faqat sana haqida axborot bermaydi, issiqlikning kuchayishini kutish holatini ham ifodalaydi. Uni shunchaki “yoz” deb izohlash tor vaqt belgisini va xalqona iqlim tasavvurini umumlashtirib yuboradi. Biroq bu uslubiy xususiyat “saraton”ning barcha ma’nolari eskirgan degan xulosani bermaydi.

“Farang” birliklarida ma’no kontekst orqali yanada aniq farqlanadi: “Do‘konidan har narsa topiladigan bir baqqolga «farang baqqol» deb nom qo‘ygan keksalar...” hamda “Saltanatxonning bir farang ro‘molini sotdirdim!” Birinchi misolda laqabni yuzaga keltirgan sabab matnning o‘zida berilgan: do‘konning turli narsalarga boyligi. Shu sababli aniqlovchini faqat baqqolning millatini bildiruvchi nom sifatida o‘qish yetarli emas. Ikkinchi misolda esa “farang” buyumning tashqi madaniy muhit bilan aloqasini anglatuvchi sifatlovchi vazifasini bajaradi. Ro‘molning aniq kelib chiqish mamlakati mazkur jumladan belgilanmaydi.

Shunday qilib, bir xil shakl shaxsga nisbatan laqab tarkibida baholashga, buyumga nisbatan esa kelib chiqish yoki tur belgisini ifodalashga xizmat qiladi. “Farang baqqol”ni “fransuz baqqol” tarzida izohlash kontekst bermagan etnik aniqlikni qo‘shishi mumkin. “Farang ro‘mol”ni “ro‘mol”ga qisqartirish esa matndagi ajratish belgisini olib tashlaydi. Tahlil “farang”ning tarixiy bo‘yoqli ma’nosini ochadi, lekin uning barcha davr va uslublardagi qo‘llanishini bitta qat’iy maqomga kiritmaydi. Arxaik talqinning ishonchliligi uchun keyingi bosqichda davr lug‘atlari hamda zamonaviy korpusni qiyoslash zarur.

Semantik o‘ziga xoslik va grammatik shakllanish

“Ana o‘sha qiz o‘sha safar kelganida meni aytib ketib edi” va “Yaqinda yana aytib yuboribdi” jumlalarida “aytmoq” fe’lining mazmuni mehmonlik vaziyati orqali belgilanadi. Oldingi gaplarda mehmon bo‘lib kelish va chaqirtirish, keyingi mazmunda esa borib kelish niyati tilga olinadi. “Meni” to‘ldiruvchisi nutq haqida oddiy xabar berishdan ko‘ra taklifning kimga qaratilganini ko‘rsatadi. Shu asosda mazkur qo‘llanish “mehmonlikka chaqirmoq, taklif qilmoq” sifatida talqin qilinadi. Semantik o‘ziga xoslik fe’lning tovush tarkibida emas, uning nutqiy ma’nosida namoyon bo‘ladi.

“Aytib ketib edi” tarkibidagi ravishdoshlar harakatlar bog‘lanishini, “edi” esa voqeaning o‘tgan zamonga mansubligini bildiradi. “Aytib yuboribdi” shakli taklifning yetkazilishi haqidagi xabarni ifodalaydi; xabar qanday vosita bilan yetkazilgani kengroq kontekstdan aniqlanadi. Mazkur qurilmalar fe’lning taklif qilish ma’nosini grammatik jihatdan ro‘yobga chiqaradi. Biroq qo‘shma fe’l shaklining mavjudligi o‘z-o‘zicha grammatik arxaizm dalili emas. Tadqiqot uchun muhim natija shuki, hozir ham faol bo‘lgan “aytmoq”ning muayyan ma’nosi alohida sharhlanishi kerak. Bu ma’noning hududiy nutqda saqlanish ehtimoli semantik arxaizm haqidagi umumiy hukmni cheklaydi.

“U vaqtda shahardagi hokim va pristup to‘ralar Akbarali mingboshiga chas (chest) beradigan bo‘ladi!” jumlasida “chas bermoq” ma’nosi mansabdor shaxslar o‘rtasidagi mavqe munosabati orqali anglashiladi. Parchadagi qavsli yozuv birikmaning ruscha harbiy hurmat ifodasi bilan aloqasini ko‘rsatishga qaratilgan. Biroq fonetik shaklning tarixini faqat shu qavsga asoslanib uzil-kesil tiklash mumkin emas. Kontekst doirasida birikma hurmat ko‘rsatish, tan olish mazmunini bildiradi. U ayni paytda Akbaralining kelajakdagi mavqeiga oid tasavvurni kuchaytiradi. Shu jihatdan birikma harakatni nomlash bilan ijtimoiy baholashni birlashtiradi.

“Chas” unsurining “bermoq” bilan birikishi o‘zlashgan unsur o‘zbekcha fe’l orqali predikatga aylanishini ko‘rsatadi. “Mingboshiga” shaklidagi jo‘nalish kelishigi hurmatning

yo‘nalishini belgilaydi, “beradigan bo‘ladi” esa taxmin qilinayotgan holatni kelajak nuqtasiga olib chiqadi. Ushbu misolda asosiy tahlil obyekti yakka so‘zdan ko‘ra turg‘unlashgan birikmadir. Uni “hurmat qiladi” tarzida soddalashtirish voqeaning umumiy mazmunini beradi, ammo ijtimoiy muhitga xos ifoda usulini kamaytiradi. Lisoniy tavsifda shakliy moslashuv, birikma ma’nosi va uslubiy ta’sirning alohida qayd etilishi shuning uchun zarur.

Nutqiy baholash va tasnif chegaralari

“Benamoz” qo‘llangan dialoglar diniy ma’noga ega so‘zning nutqiy bahoga aylanishini ko‘rsatadi: “A, benamoz-yey! Menga?”, “Obbo, benamoz-ey! Gapdan toza bergan senga xudo!...” va “Ishonmaganingni qara, benamoz! Men astoydil gapirayotirman”. Birinchi holatda undov va savol hayratni, ikkinchisida “gapdan toza bergan” ifodasi suhbatdoshning gapga chechanligiga munosabatni, uchinchisida esa ishonchsizlikdan norozilikni bildiradi. Shu bois uchala misolni ham bir xil darajadagi diniy ayblov sifatida talqin qilish mazmunni toraytiradi.

“Benamoz”ning murojaat vazifasida kelishi gapning predmet mazmunidan ko‘ra suhbatdoshga munosabatni kuchaytiradi. “-ey”, “-yey” singari undov unsurlari talaffuz ohangi va hissiy urg‘u bilan bog‘liq. So‘zning lug‘aviy ma’nosi butunlay yo‘qolmaydi, lekin dialogda boshqa kommunikativ vazifa ustunlashadi. Bunday pragmatik o‘zgarish arxaik ma’noning badiiy faollashishini o‘rganishga yordam beradi. Shunga qaramay, diniy asos yoki ekspressiv murojaatning mavjudligi birlikning hozirgi tilda eskirganini o‘zi isbotlamaydi. Mazkur misollar, avvalo, personaj nutqining baholash xususiyatini namoyon etadi.

Materialda keltirilgan “mingboshi” kabi mansab nomlari arxaizmdan alohida tekshirilishi lozim. Ularning tarixiyligi muayyan boshqaruv tizimi bilan bog‘liq; zamonaviy mansab nomini qo‘yish ayni voqelikni qayta yaratmaydi. “Orus” kabi shakllarning adabiy me’yorga nisbatan farqlanishi esa fonetik variantlilikni ko‘rsatadi. Bu farqning tarixiy yoki hududiy ekanini aniqlash uchun qo‘shimcha tarqalish dalili talab etiladi. Demak, tarixiy kolorit, me’yoriy farq va lug‘aviy eskirish bir-biriga yaqinlashishi mumkin, ammo ularni bir mezon bilan tavsiflash natijani noaniq qiladi.

1-jadval. Tanlangan birliklarning kontekstual tavsifi

Birlik	Tahlilda ajratilgan belgi	Matndagi vazifa
hamal, saraton	Taqvim ma’nosi; arxaik maqom alohida tekshiriladi	Vaqt va mavsumni aniqlash
farang	Kontekstga bog‘liq tarixiy ma’no	Laqab va buyum belgisini yaratish
aytmoq	Taklif qilish ma’nosi	Mehmonlik munosabatini ifodalash
chas bermoq	Birikma ma’nosi va o‘zlashgan shakl	Mavqe hamda hurmatni ko‘rsatish
benamoz	Murojaatdagi pragmatik ma’no	Hayrat, baho va norozilik
mingboshi	Tarixiy mansab nomi	Ijtimoiy muhitni belgilash

Natijalar tanlangan birliklar uchun yagona “eski so‘z” tushunchasi yetarli emasligini ko‘rsatadi. Taqvim nomlarida tarixiy-madaniy bilim, “farang”da kontekstual ma’no farqi, “aytmoq”da taklif semantikasi, “chas bermoq”da birikma darajasidagi ma’no, “benamoz”da esa murojaatning pragmatik vazifasi yetakchidir. Badiiy nutqda ular bir-biridan farqli yo‘l bilan tarixiy muhitni sezdiradi. Bu natija arxaizmni keng ma’nodagi tarixiy belgili leksika bilan tenglashtirishdan ko‘ra har bir birlikning qaysi sathda belgili ekanini ko‘rsatish samaraliroq ekanini asoslaydi.

Xulosa va takliflar. A.Cho‘lpon romanidagi tanlangan misollar tahlili arxaik qatlamning lisoniy tavsifi shakl, ma’no, voqelik va kommunikativ vazifa mezonlarini birgalikda qo‘llashni talab etishini ko‘rsatdi. “Farang”ning birikmalardagi ma’no farqi va “aytmoq”ning taklif semantikasi ma’noga yo‘naltirilgan tahlil zarurligini tasdiqlaydi. “Chas bermoq”da o‘zlashgan unsur o‘zbekcha grammatik vositalar bilan matnga kiradi; “benamoz”da esa lug‘aviy mazmundan tashqari suhbatdoshga munosabat faollashadi. Bu xususiyatlar davr tasviri va personaj nutqini individuallashtirishga xizmat qiladi.

“Hamal” va “saraton”ning madaniy belgisi ularni avtomatik ravishda to‘liq arxaizm deb belgilashga yetarli emas. “Mingboshi”ning tarixiy mansabga tegishliligi esa arxaizm bilan tarixiy so‘z o‘rtasidagi chegarani saqlash zarurligini ko‘rsatadi. Shunday qilib, badiiy tarixiylik bilan lug‘aviy eskirish o‘zaro bog‘liq, ammo mustaqil tekshiriladigan belgilardir. Maqolada olingan xulosalar tanlangan misollarga tegishli bo‘lib, roman arxaik leksikasining to‘liq miqdoriy manzarasi sifatida talqin qilinmaydi.

Kelgusi tadqiqotda roman uchun izohli birliklar kartotekasini tuzish taklif etiladi. Har bir kartada aniq nashr va sahifa, yetarli kontekst, lug‘atdagi ma’no, zamonaviy muqobil hamda badiiy vazifa qayd etilishi kerak. Davr lug‘atlari va zamonaviy korpus qiyosi arxaik maqomi ehtiyotkor baholangan birliklar yuzasidan aniqroq xulosa beradi. O‘quv nashrlari va tarjimalarda esa qisqa izoh faqat tushunishni ta’minlashi bilan cheklanmay, so‘zning tarixiy va uslubiy qatlamini ham saqlashi lozim.

ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. O‘zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining o‘ttiz yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutq. 21.10.2019. https://www.president.uz/oz/lists/view/2954
2. Cho‘lpon A. Kecha va kunduz: roman. Elektron matn. Ziyouz kutubxonasi. https://www.ziyouz.com/portal-haqida/xarita/uzbek-nasri/abdulhamid-cho-lpon-897-1938/abdulhamid-cho-lpon-kecha-va-kunduz-roman
3. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug‘ati. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2002. – 168 b.
4. Lyons J. Semantics. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. DOI: 10.1017/CBO9781139165693.
5. Leech G., Short M. Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose. 2nd ed. Pearson Longman, 2007.
6. Leech G. Language in Literature: Style and Foregrounding. Pearson Longman, 2008.
7. Halliday M. A. K., Hasan R. Cohesion in English. London: Longman, 1976.
8. Khabibullaeva F. Eskirgan so‘zlar tasnifi va mumtoz adabiyot // Xorijiy lingvistika va lingvodidaktika. 2025. Maxsus son 4. B. 168–174. DOI: 10.47689/2181-3701-vol3-iss4/S – P.168-174.
9. Izoh.uz. O‘zbek tilining izohli lug‘ati: “hamal”, “saraton” maqolalari. https://izoh.uz/word/hamal; https://izoh.uz/word/saraton
10. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London: Routledge, 2018.